

THEMA: *ROOD*

Tekst: Geert Dekker Beeld: Shutterstock

ACCOUNTANCY ALS VECHTSPOORT

China schoeit de accountancysector op eigen leest. De dominantie van de big four is doorbroken en kantoren mogen maar een beperkt aantal buitenlandse partners hebben. Intussen groeit de markt razendsnel.

Er is wantrouwen. Het accountantsberoep is booming in China, maar op internationale schaal is de aansluiting - op zijn zachtst gezegd - niet optimaal. Anders uitgedrukt: bij tijd en wijle gaan partijen rollebollend over straat. Bijvoorbeeld als Amerikaanse toezichthouders willen onderzoeken hoe in de VS genoteerde Chinese bedrijven worden gecontroleerd. Dan krijgen ze van Chinese accountantskantoren veelal te horen dat dergelijke informatie niet kan worden verstrekt, aangezien die wettelijk de status van staatsgeheimen zou hebben. Wat de VS vervolgens weer opvatten als een schending van de Sarbanes-Oxley Act. Januari dit jaar liet de PCAOB

(de Amerikaanse toezichthouder op de accountancysector) zijn tanden zien door het accountantskantoor PKF in Hong Kong voor minimaal drie jaar te schorsen.

SPAGAAT

Het cliché is het wantrouwen te verklaren uit de grote 'cultuurverschillen' tussen China en het Westen. Bijvoorbeeld de verschillen in het belang van hiërarchie, of verschillen in de manier waarop zakelijke partners elkaar respect tonen. In verband met accountancy kan natuurlijk worden gewezen op de spagaat (in westerse ogen) tussen markeconomie en socialistische planeconomie.

Accountants in China zitten daar middenin. De Chinese beroepsorganisatie van accountants CICPA schrijft in de meest recente 'Overview of the Accountancy Profession in China' dat het accountantsberoep 'een cruciale rol speelt in het uitgebreid bevorderen van vooruitgang op economisch, politiek, cultureel, sociaal en ecologisch gebied om zo een maatschappij van voorspoed te bouwen, socialistische modernisering tot stand te brengen en tevens een verjongd China'.

Een hele mondvol en een flinke opgave, want intussen heeft China wel voluit gekozen voor de markteconomie, voor participatie op de internationale kapitaalmarkten en voor buitenlandse investeringen - om te beginnen de reden waarom het accountantsberoep de afgelopen twintig jaar vorm heeft gekregen in China. Zie als accountant intussen dan ook nog maar eens te werken aan 'socialistische modernisering'.

MONOPOLISEREN

Volgens Paul Gillis, hoogleraar aan de Guanghai School of Management van de universiteit van Peking en vermaard volger van de Chinese accountancymarkt, zijn deze cultuurverschillen echter niet het hoofdthema achter de Chinees/Amerikaanse strijd die gaande is op het accountancyfront. In het boek dat hij in 2014 schreef over de belevenissen van de big four in China legt hij overtuigend de vinger op de zere plek: de grote westerse kantoren die zich in de slipstream van buitenlandse investeerders in de jaren negentig in China mochten vestigen, zijn zo voortvarend te werk gegaan dat ze in een mum van tijd de accountancysector monopoliseerden. Voorwaarde was weliswaar dat ze elk een joint venture sloten met een staatsbedrijf, een constructie die twintig jaar geldig zou zijn, maar daar liet men zich nauwelijks door weerhouden. De 'autochtone' Chinese accountancy - nog gebaseerd op boekhoudmethoden die alleen nut hadden voor staatsbedrijven, en ook in andere opzichten niet marktgericht - had geen schijn van kans.

Dat, zo stelt Gillis, is de Chinese autoriteiten altijd een doorn in het oog geweest. Van het begin af aan namen ze daarom maatregelen om die situatie te beëindigen. Terecht, zo vindt de voormalige PwC-partner overigens: geen land vindt het prettig als een voor de economie cruciale sector 'in buitenlandse handen' is. En zeker het nationalistische China niet. Het stak de Chinezen extra

ZIE ALS ACCOUNTANT DAN NOG MAAR EENS TE WERKEN AAN 'SOCIALISTISCHE MODERNISERING'.

dat de big four rond de toetreding van China tot de World Trade Organization in 2001 de Europese en Amerikaanse onderhandelaars zover kregen handhaving te eisen van die buitenlandse controle van accountantskantoren in China.

BUITENLANDER-STOP

In 2007 waren de big four op het toppunt van hun macht, met een marktaandeel van 85 procent (naar inkomsten), terwijl ze elk meer dan vierduizend professionals werk boden. Maar vanaf dat moment kreeg de 'tegenwerking' van lokale firma's en van het CICPA-effect.

Ten eerste werd er werk gemaakt van het samengaan van lokale firma's met middelgrote wereldwijde ketens, zoals BDO, RSM en Crowe Horwath.

Ten tweede ontwikkelde de Chinese regering gericht beleid om tien grote Chinese CPA-firma's op te bouwen, die multinationals over de hele wereld van dienst zouden kunnen zijn.

Tot slot verloren vanaf 2012 de joint ventures uit de jaren negentig hun geldigheid en bedacht de regering een nieuw vehikel (Special General Partnerships, SGP's) voor de big four-kantoren. Aan die SGP's werden allerlei nieuwe eisen gesteld: partners moeten bijvoorbeeld tussen de 40 en 65 jaar oud zijn en maximaal 20 procent van hen mag een buiten China gekwalificeerde accountant zijn. Met andere woorden: een buitenlander-stop.

TERUGGEKEERD

De grote kantoren groeien minder hard dan de markt: Tien procent in 2014/2015 tegenover dertien procent voor de top honderd. Lokale kantoren groeiden in dat jaar vijftien procent. Overigens zijn die percentages allemaal hoger dan de economische groei, wat betekent dat het belang van accountancy op de Chinese markt alleen maar aan het toenemen is.

Dat mag ook blijken uit de enorme aantallen medewerkers: de grote zes hebben allemaal meer dan tienduizend mensen in dienst. De CICPA heeft iets meer dan honderduizend CPA's als lid (in 2006 waren dat er 70 duizend), →

GOLF AAN FRAUDE

Honderden Chinese bedrijven en bedrijfjes zochten vanaf 2007 de Amerikaanse aandelenmarkten op. Een beursnotering werd meestal verworven door een *reverse merger*; het opkopen van een klein beursfonds bleek veelal goedkoper dan het organiseren van een eigen beursgang. Later volgden grotere ondernemingen, die de initial public offering (IPO) niet schuwden. JD.com Inc en Alibaba zijn bekende voorbeelden. Volgens een rekensom van Bloomberg is er met IPO's sinds januari 2010 36,7 miljard dollar opgehaald bij Amerikaanse beleggers.

De schok was dan ook groot toen bleek dat zich tientallen oplichters bevonden tussen die honderden Chinese beursfondsen. Miljarden dollars zijn in rook opgegaan. De SEC heeft in totaal 25 zaken aanhangig gemaakt bij Justitie, variërend van het opblazen van de cijfers tot aan fantoombedrijven. Zo had Longtop Financial, een bouwer van financiële software, een marktwaarde van ruim 1 miljard dollar toen mei 2011 de handel in het aandeel werd stilgelegd - om nooit meer opgestart te worden. De ceo bekende later dat het bedrijf al sinds 2004 grootschalig fraudeerde. Afgezien van deze fraudegevallen voldeden veel Chinese beursfondsen niet aan disclosure-eisen. In 2011 en 2012 zijn daarom meer dan honderd noteringen van Chinese bedrijven doorgehaald.

In het onderzoek naar de fraudezaken vroeg de SEC documenten op bij de (Chinese) accountants van de bedrijven, maar de toezichthouder kreeg nul op het rekest, onder meer bij de Chinese vestigingen van de big four. Die werden vervolgens in de Verenigde Staten in staat van beschuldiging gesteld. Begin 2015 werd de zaak geschikt voor 500 duizend dollar per kantoor. Veel van de documenten die de SEC nodig had zijn later via Chinese toezichthouders aangeleverd.

De fraudegolf was voor de Amerikaanse toezichthouder op de accountancysector PCAOB aanleiding de accountantscontroles van deze bedrijven te gaan toetsen. China liet echter de inspecteurs van de PCAOB niet toe. In 2013 sloten Amerikaanse en Chinese autoriteiten een memorandum met daarin een protocol voor de toetsingen, maar daar kwam in de praktijk niets van terecht. In 2015 werden de onderhandelingen over de toetsingen heropend, maar die bleven zonder resultaat.

IN 2011 EN
2012 ZIJN
MEER DAN
HONDERD
NOTERINGEN
VAN CHINESE
BEDRIJVEN
DOOR-
GEHAALD.

terwijl de beroepsorganisatie schat dat er 300 duizend mensen in de hele sector werken. Velen van hen hebben in het buitenland gestudeerd, hebben daar gewerkt, maar zijn teruggekeerd omdat accountancy nu te boek staat als een bloeiende sector. Het aantal kantoren is tussen 2009 en 2015 toegenomen van 7.500 tot 8.300.

SOEVEREINITEIT

En toch heeft China nog niet zijn doelstelling bereikt een eigen accountancysector te creëren. Die grote Chinese accountant die zijn klanten kan volgen naar Europa, Afrika of waar dan ook; die is er nog niet. Het grootste oorspronkelijk Chinese kantoor is in omvang ongeveer

de helft van de kleinste van de big six (KPMG) en is nog lang niet toe aan een netwerk van buitenlandse vestigingen. Daarbij speelt ook het genoemde wantrouwen een rol. Wat is de kwaliteit van het werk van Chinese accountantskantoren? Die vraag werd natuurlijk opgeroepen door de golf aan fraude en oplichting door Chinese bedrijven met een Amerikaanse beursnotering, in de jaren 2010 en 2011 (zie kader). Het onderzoeken van die vraag door Amerikaanse toezichthouders wordt door China echter beschouwd als een aantasting van de soevereiniteit.

Daarmee laat accountancy zijn politieke gezicht weer eens zien. In de Amerikaans/Chinese betrekkingen is het een terugkerend thema. Een groot Chinees accountantskantoor dat de wereld verovert? Zolang accountancy draait om vertrouwen en Chinese accountantskantoren 'in het algemeen' gewantrouwd worden, blijft dat toekomstbeeld een fantasie. ←

EEN GROOT CHINEES
ACCOUNTANTSKANTOOR
DAT DE WERELD VEROVERT,
BLIJFT EEN FANTASIE.

Met dank aan Chi Wang (C. Wang Registeraccountant, Berkel en Roderijs), Erik Bleekrode (KPMG, Hong Kong) en Paul Gillis (Guanghua School of Management, Peking).